

**148. A temesvári református egyházmegye lelkesi közösségének folyamodványa.
Arad, 1988. szeptember 6.**

A Kolozsvári Református Egyházkerület Főtiszteletű Igazgatótanácsának,
A Nagyváradi Református Egyházkerület Főtiszteletű Igazgatótanácsának,
A Románia Szocialista Köztársaságban lévő Református Egyház Főtiszteletű Zsinatának

A hazai tájékoztatási eszközök híradása szerint az ország területrendezési terve köztudomásúlag mintegy 8.000 falusi települést érint. A családok, a hagyományos falusi közösségek, a népi kultúra tűzhelyei kényszerű átrendeződésnek néznek elébe, melynek nyomán azok részben vagy egészükben megszűnhetnek, mindaz, ami bennük érték, elpusztulhat. A tervnek politikai, gazdasági, társadalmi, etnikai vonatkozásai mellett egyházi vetülete is van. A 8.000 falu, számításba véve, hogy a helységek legalább felében 2–5 vagy több vallásfelekezet él együtt, legalább kétszer annyi templomot és imaházat jelent. A falvak felszámolása templomok és gyülekezetek ezreinek a felszámolásával jár együtt. A különböző egyházak és vallásfelekezetek számára nem lehet közömbös gyülekezeteiknek, kultuszhelyeiknek jövőbeli sorsa. Ezért javasoljuk a két egyházkerület vezetőinek, a két igazgatótanácsnak, az egyházkerületi közgyűlésnek, illetve a zsinatnak, hogy vegyék fel a kapcsolatot a testvéregyházak, az elismert vallásfelekezetek vezetőségével, s rámutatva a közös érdekekre, hassanak oda, hogy az egyházak közös, külön-külön mindegyik egyház szempontjait figyelembe vevő akcióterv alapján folytassanak párbeszédet, a területrendezést előkészítő megfelelő állami szervekkel és személyiségekkel, s jussanak velük egyezsége.

Amennyiben a gazdasági-politikai megfontolások nagyobb súllyal esnének latba, mint a felszámolással járó veszteségek anyagiakban, lelkiekben, szellemiekben, s a pusztítás elkerülhetetlen, feltétlenül ragaszkodni kell valamiféle kompromisszumhoz. Az egyházaknak ki kell alakítaniuk a szükséges szempontokat, s azokat érvényesíteniük kell.

1.) Elengedhetetlenül ragaszkodni kell ahhoz az elvhez, hogy a területrendezés nyomán kialakított új központok közé számítson minden olyan település, melynek területén muzeális értékű templomok, imaházak, temetők s egyéb történelmi, építészeti, vallásos szempontból értékes épületek (kolostorok, kastélyok, várak stb.) vannak, illetve a román és együtt élő nemzetiségek jelentős kulturális személyiségeinek szülőhelyei. Ha ezeket felszámolják, a múltat semmisítik meg. Bármely nép jelene és jövője talajtalanná, torzzá válik, ha múltját egyszerűen eltörlik a föld színéről.

2.) Ragaszkodni kell ahhoz, hogy a gyülekezetek az előző lakhelyükhöz legközelebb eső, újonnan kialakított központban telepedhessenek meg, hogy az elszakadás minél kevesebb szenvedést okozzon a népességnek.

3.) Ragaszkodni kell ahhoz, hogy a lerombolt parókiák, templomok helyett az állam építtessen új templomokat és parókiákat. Ha nem is a leromboltak számával azonosat, de megfelelő számút ahhoz, hogy a kulturális tevékenység ne szenvedjen károsodást – például:

- 1.000 léleknek egy templom és parókia – átlagos létszámhatár;
- 500 lélek – minimális létszámhatár (ha több helyről kerülnek össze);
- létszámhatár nélküli jog, amennyiben egészében ültetnek át egy önálló gyülekezetet egy másik helyre;
- létszámhatár nélküli jog, állami támogatással és jóváhagyással, saját és egyházi alapokból, valahol erre igény van.

4.) Általános alapelvként követendő szempont legyen, hogy a lebontással és áttelepítéssel járó veszteségeikért az elérhető legnagyobb előnyökkel igyekezzenek kárpótolni a híveket,

illetve egyházi közösségeket. Az „előnyösség elve” azt jelenti, hogy semmiképpen ne kerülhessenek a megelőzőnél hátrányosabb helyzetbe, s ezzel együtt az egyetemes egyházi létérdekek se szenvedjenek alapvető károsodást.

Így például ragaszkodni kell a pillanatnyi felekezeti egyensúly fenntartásához, az egyházkerületek, egyházmegyék, régi és új gyülekezetek szervezeti épségéhez, illetve ezeknek az egyházak számára lehető legelőnyösebb átalakításához. Közelebbről:

– az egyes vallási közösségek (gyülekezetek) teljes épségükben kerüljenek át új lakóhelyükre (ne osszák szét őket);

– a gyülekezetek száma és a lélekszám adott egyház közigazgatási területen (egyházmegyében) ne csökkenjen, illetve az egyes egyházak területi-történelmi folytonossága fenntartassék;

– a gyülekezetek száma abszolút értékben se csökkenjen, a felszámolandók helyett újak alakuljanak, minimális és indokolt eseteket kivéve;

– a lelkipásztorok, egyházi szolgák létszáma legalábbis a jelenlegi szinten tartassék;

– az új gyülekezetek létrehozása járjon a megerősödés előnyével, így például a szórványok, leányegyházak teljes értékű, önálló gyülekezetekké szerveződjenek;

– tiszteletben kell tartani a hívek és egyházi közösségek akaratát, kívánságát, követeléseit;

– a rendezés, átszervezés során – alternatív – választási lehetőségeket kell biztosítani az egyes települések lakosságának, vallási közösségeinek.

Mindezen túl, az egyházak egyenként és együttesen, részletekbe menően dolgozzák ki a létérdekeiknek megfelelő, az „előnyösség elvén” alapuló követelményeiket, hogy ezáltal is elejét vegyék a területi átrendezések reájuk nézve esetleg katasztrófális következményeinek.

5.) Ki kell dolgozni a gyülekezetek átmentésének komplex programját (létszám, hova, hogyan; tervszerűség, egyeztetés, koncepció stb.)

6.) A területrendezés folyamán, amikor a gyakorlati lépésekre kerül sor, de már a tervezés stádiumában is, jelöljenek ki az egyházak részéről biztosokat, akiknek jog- és hatáskörük legyen arra, hogy megakadályozhassák az esetleges visszaéléseket, melyek ilyen nagyléptékű változások alkalmával óhatatlanul kitermelődnek.

*A Temesvári Református
Egyházmegye Lelkészi
Közössége*

Függelék

A jelen folyamodványt elfogadó lelkészi gyűlést követően folytatódó csoportos megbeszélések során az az egyöntetű vélemény alakult ki, hogy a leírottakat a következőkkel szükséges kiegészíteni:

1. A lelkipásztorok tudomására hozzák egyházi vezetőiknek és vezető testületeiknek, hogy gyülekezetük körében, híveik között lépten-nyomon szembetalálkoznak a felvetett kérdéssel, illetve annak számtalan vonatkozásával, melyek megválaszolása elől tiszta lelkiismerettel és hitelvesztés nélkül nem tudnak kitérni. Jelen folyamodásukban következőképpen nemcsak saját aggodalmaiknak és véleményüknek adnak kifejezést, hanem gyülekezetük tagjai iránti kötelességüknek is eleget kívánnak tenni.

2. Másfelől a lelkipásztorok tájékoztatlanak érzik magukat az úgynevezett területrendezéssel kapcsolatban általában, annak egyházi vonatkozásaival kapcsolatosan pedig különösképpen. Ennek következtében mértékadó – központi – egyházi tájékoztatást kívánnak az ügyben.

Tőkés László: Temesvár ostroma, 1989. Budapest, 1990. Hungamer Kft., 10-13. o.

